EVROPSKÁ
KOMISE

Ve Štrasburku dne 17.4.2018
COM(2018) 450 final

ANNEXES 1 to 2

PŘÍLOHY

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2018

{SWD(2018) 150 final} - {SWD(2018) 151 final} - {SWD(2018) 152 final} -
{SWD(2018) 153 final} - {SWD(2018) 154 final} - {SWD(2018) 155 final} -
{SWD(2018) 156 final}

Příloha 1 – Shrnutí zjištění zpráv

Turecko

Výjimečný stav, jenž byl vyhlášen po pokusu o státní převrat dne 15. července 2016, zůstává v platnosti. Jeho cílem je odstranit Gülenovo hnutí, které turecké orgány označily za teroristickou organizaci odpovědnou za tento pokus o státní převrat, jakož i podpořit boj proti terorismu, a to v souvislosti s opakovanými útoky v Turecku.

EU, která pokus o státní převrat bezprostředně a ostře odsoudila, zopakovala svou plnou podporu demokratickým orgánům této země a uznala legitimní potřebu Turecka přijmout rychlá a přiměřená opatření v reakci na takovou závažnou hrozbu. Široký rozsah, kolektivní povaha a nepřiměřenost opatření přijatých během výjimečného stavu od pokusu o státní převrat, jako například rozsáhlé propouštění, zatýkání a zadržování, však i nadále vzbuzují vážné obavy. Turecko by mělo výjimečný stav neprodleně odvolat.

Závažné nedostatky se týkají 31 dekretů, které byly za výjimečného stavu dosud přijaty. Tyto dekrety nebyly podrobeny pečlivé a efektivní kontrole ze strany parlamentu. V důsledku toho nemohly být dlouho podrobeny soudnímu přezkumu a o žádném z nich dosud nerozhodoval ústavní soud. Tyto nouzové dekrety značně omezily určitá občanská a politická práva, včetně svobody projevu, svobody shromažďování a procesních práv. Rovněž pozměnily klíčové právní předpisy, jež zůstanou platné i po odvolání výjimečného stavu.

Od vyhlášení výjimečného stavu bylo více než 150 000 lidí vzato do vazby, 78 000 osob bylo zatčeno a více než 110 000 státních úředníků bylo propuštěno, přičemž podle tvrzení orgánů přibližně 40 000 úředníku znovu nastoupilo do služby, z čehož asi 3 600 na základě dekretu.

V rámci vyhlášení výjimečného stavu začala fungovat odvolací komise, která obdržela celkem zhruba 107 000 odvolání. Tato komise začala přijímat rozhodnutí až v prosinci 2017 a doposud zajistila nápravu pouze několika málo žadatelům. Její rozhodnutí jsou přezkoumatelná soudem. V účinný a transparentní způsob právní ochrany pro osoby neoprávněně postižené opatřeními přijatými za výjimečného stavu se však teprve musí vyvinout.

S výjimkou zřízení odvolací komise se v důsledku řady nešťastných precedentních případů schopnost Turecka zajistit účinný vnitrostátní právní prostředek ve smyslu Evropského soudu pro lidská práva dále zhoršovala. V jednom případě soud nižšího stupně odmítl respektovat rozhodnutí ústavního soudu v jednom symbolickém případě; navazující rozhodnutí ústavního soudu v případě jednoho z obžalovaných soud nižšího stupně nakonec dodržel. Řada rozhodnutí soudu, která byla pro prominentní obžalované, včetně obránců lidských práv, příznivá, byla urychleně změněna jiným, nebo dokonce týmž soudem, v některých případech po připomínkách ze strany výkonné moci.

Turecko se musí ještě zabývat klíčovými doporučeními Rady Evropy a jejích orgánů. Obvinění z protiprávního jednání musí být stanovena transparentními postupy a na individuálním základě. Trestní odpovědnost jednotlivce lze stanovit pouze tehdy, pokud se bude zcela dodržovat princip oddělení složek moci, plná nezávislost soudnictví a právo každého na spravedlivý proces. Turecko by mělo výjimečný stav neprodleně odvolat.

V dubnu 2017 se v Turecku konalo referendum, které těsnou většinou schválilo ústavní změny zavádějící prezidentský systém. Tyto změny postrádají podle Benátské komise odpovídající systém brzd a protivah a ohrožují oddělení pravomocí mezi výkonnou a soudní mocí. Samo referendum vyvolalo vážné obavy ohledně celkového negativního dopadu výjimečného stavu, nerovných podmínek pro jednu ze stran kampaně a narušení ochranných opatření, jež mají zaručit integritu voleb.

Za výjimečného stavu byla klíčová funkce parlamentu coby zákonodárné moci omezena, neboť vláda začala vydávat nouzové dekrety s „platností zákona“ i pro úpravu záležitostí, které měly být řešeny v rámci řádného legislativního postupu. Kvůli zhoršujícímu se politickému napětí v zemi se prostor pro dialog mezi politickými stranami v parlamentu dále zúžil. Poté, co byli v květnu 2016 poslanci hromadně zbaveni imunity, bylo mnoho zákonodárců z opoziční strany HDP zatčeno a deset z nich bylo zbaveno mandátu.

Prostřednictvím nouzových dekretů došlo k řadě převodů pravomocí na prezidenta, a jeho kontrola nad výkonnou mocí tak vzrostla. Jmenování správců, kteří nahradili výkonné úředníky obcí a zvolené zástupce, vedlo k významnému oslabení demokracie na místní úrovni.

Občanská společnost se dostala pod rostoucí tlak, zejména z důvodu rozsáhlého zatýkání aktivistů, včetně obhájců lidských práv, a opakovaného zákazu demonstrací a jiných forem shromažďování, což vedlo k rychlému zúžení prostoru pro základní práva a svobody. Součástí opatření přijatých za výjimečného stavu bylo uzavření mnoha organizací zabývajících se právy a v souvislosti s konfiskací majetku nebyla dostupná účinná právní ochrana.

Vláda přepracovala právní rámec upravující vztahy mezi civilní a vojenskou sférou a významně zvýšila moc výkonné složky nad armádou, čímž posílila civilní dohled. V rámci ústavních změn byly fakticky zrušeny vysoké vojenské soudy. Vojsko a zpravodajské služby i nadále nemají dostatečnou odpovědnost před parlamentem.

Situace na jihovýchodě je pro Turecko i nadále jednou z nejnaléhavějších výzev. Zhoršená bezpečnostní situace se částečně přesunula do venkovských oblastí. Vládní závazek pokračovat v bezpečnostních operacích kvůli opakujícím se násilným aktům ze strany Kurdské strany pracujících (PKK), která je na seznamu EU uvádějícím osoby, skupiny a subjekty zapojené do teroristických činů, nadále determinoval situaci v regionu. Přestože má vláda legitimní právo na boj proti terorismu, je rovněž odpovědná za to, že se tak děje v souladu se zásadami právního státu, lidskými právy a základními svobodami. Protiteroristická opatření musí být přiměřená. Vládní investiční plán na obnovu poškozených oblastí na jihovýchodě země umožnil výstavbu tisíců bytových jednotek, avšak kompenzaci doposud obdrželo jen několik vnitřně vysídlených osob. Nedošlo k žádnému vývoji ohledně obnovení důvěryhodného politického postupu, který je zapotřebí k dosažení mírového a trvalého řešení.

V oblasti reformy **veřejné správy** je připravenost Turecka na mírně pokročilé úrovni, přičemž si tato země uložila pevný závazek zavést otevřenější správu a používání služeb elektronické veřejné správy. V souvislosti s právem na správní soudnictví a právem požadovat náhradu škody však došlo k závažnému negativnímu vývoji v oblasti řízení veřejné služby a lidských zdrojů a v oblasti odpovědnosti veřejné správy. Osobám, jež se staly obětí rozsáhlého propouštění, dosud nebyla poskytnuta transparentní a účinná právní ochrana.

Připravenost **soudního systému** Turecka je v počáteční fázi. V minulém roce však došlo k dalšímu závažnému negativnímu vývoji, zejména v souvislosti s nezávislostí soudnictví. Ústavní změny týkající se Vysoké rady soudců a státních zástupců vstoupily v platnost a ještě více oslabily její nezávislost na výkonné moci. Pokud jde o soudce a státní zástupce, rada dále pokračovala v rozsáhlém pozastavování výkonu funkce a v přesunech. Nebylo učiněno nic pro vyřešení problému v souvislosti s neexistencí objektivních, na zásluhách založených, jednotných a předem stanovených kritérií pro nábor a povyšování soudců a státních zástupců.

Země má určitou úroveň připravenosti v oblasti **boje proti korupci**, kde nedošlo k žádnému pokroku. Právní a institucionální rámec musí být dále sbližován s mezinárodními normami. Nadále umožňuje nepřípustný vliv výkonné moci na vyšetřování a trestní stíhání v případech

korupce na vysoké úrovni. Dosavadní výsledky Turecka v oblasti vyšetřování, stíhání a odsuzování pachatelů v případech korupce jsou stále chabé, zejména pokud jde o případy korupce na vysoké úrovni. Nebylo dosaženo žádného pokroku v posílení odpovědnosti a transparentnosti fungování orgánů veřejné správy. Pro rozhodný boj s korupcí je třeba nalézt široký politický konsensus mezi stranami a projevit silnou politickou vůli. Turecko musí ještě splnit téměř všechna doporučení, která vydalo shromáždění skupiny států proti korupci v rámci Rady Evropy. Korupce stále přetrvává v mnoha oblastech a nadále představuje závažný problém. Také vnímání korupce zůstává vysoké.

Turecko dosáhlo určité úrovně připravenosti v oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** a učinilo určitý pokrok přijetím nové strategie a zlepšením institucionálních kapacit. Turecko musí zlepšit své právní předpisy týkající se kyberkriminality, konfiskace majetku a ochrany svědků. Právní předpisy v oblasti ochrany údajů existují, ale dosud nebyly harmonizovány s evropskými normami. Stále se dostatečně nevyužívají finanční šetření. Preventivní zmrazení majetku se uplatňuje jen zřídka a objem zkonfiskovaného majetku je nízký. Pokud jde o boj proti terorismu, existuje komplexní právní rámec proti financování terorismu. Trestněprávní předpisy i protiteroristické právní předpisy musí být uvedeny v soulad s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Zásada proporcionality musí být dodržována i v praxi.

Turecko dosáhlo dobrého pokroku v oblasti **migrační a azylové politiky**, nadále provádělo prohlášení EU a Turecka z března 2016 a účinně řídilo migrační toky na trase přes východní Středomoří. Pokud jde o provádění plánu pro liberalizaci vízového režimu, Turecko na začátku února předložilo Evropské komisi pracovní plán, v němž je uvedeno, jak tato země plánuje plnit sedm zbývajících kritérií pro uvolnění vízového režimu. Komise návrhy Turecka posuzuje a budou následovat další konzultace s tureckými protějšky.

Turecký právní rámec obsahuje obecné záruky dodržování **lidských a základních práv**, které však byly dále narušovány a omezovány řadou nouzových dekretů. Situace v oblasti **svobody projevu** se nadále vážně zhoršovala, přičemž se jedná o oblast, ve které je připravenost země v počáteční fázi. Rozsah opatření přijatých za výjimečného stavu se postupně rozšiřoval a zasáhl mnoho kritických hlasů, mimo jiné ve sdělovacích prostředcích a v akademické obci, a to v rozporu se zásadou proporcionality. Trestní řízení s novináři (více než 150 z nich je nadále zadržováno), obránci lidských práv, spisovateli nebo uživateli sociálních médií, odebírání novinářských průkazů, jakož i uzavření četných sdělovacích prostředků nebo dosazení vládou jmenovaných správců do jejich vedení budí vážné obavy. Většinou jde přitom o případy, které jsou založeny na selektivním a svévolném uplatňování zákona, zejména ustanovení o národní bezpečnosti a boji proti terorismu. Zákon o internetu a obecný právní rámec i nadále umožňují výkonné moci blokovat internetový obsah z nepřiměřeně široké řady důvodů a bez rozhodnutí soudu. Došlo také k vážnému zhoršení v oblasti svobody shromažďování, svobody sdružování a v oblasti procesních a vlastnických práv. Svoboda shromažďování je stále nadmíru omezována, a to v právních předpisech i v praxi. Opatření přijatá během výjimečného stavu rovněž odstranila klíčové záruky chránící zadržované osoby před zneužíváním, čímž v situaci zvýšeného hlášení případů špatného zacházení a mučení zvýšila riziko beztrestnosti. Nouzové dekrety uložily další omezení procesních práv včetně práva na obhajobu. Prosazování práv, navíc v kontextu omezené nezávislosti soudnictví, brání roztříštěnost a omezený mandát veřejných institucí odpovědných za lidská práva a svobody. Extrémní chudoba a nedostatek základních potřeb v romských domácnostech v Turecku jsou stále běžným jevem. Práva nejzranitelnějších skupin a osob patřících k menšinám by měla být dostatečně chráněna. Genderově podmíněné násilí, diskriminace, nenávistné verbální projevy proti menšinám, trestné činy z nenávisti a porušování lidských práv leseb, gayů, bisexuálů, transgender a intersexuálních osob budí i nadále vážné obavy.

Turecko vyjádřilo podporu jednáním o urovnání kyperské otázky mezi vedoucími představiteli obou komunit, jakož i úsilí generálního tajemníka OSN a jeho zvláštního poradce. Konference o Kypru, která se v lednu 2017 konala v Ženevě a v červenci 2017 ve středisku Crans-Montana, nedosáhla dohody. Turecko dosud nesplnilo svůj závazek zajistit úplné a nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení a neodstranilo všechna omezení volného pohybu zboží, včetně omezení týkajících se přímého dopravního spojení s Kyprem. V narovnávání dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou nedošlo k žádnému pokroku. Závěry o Turecku, které přijala Rada Evropské unie a v prosinci 2006 schválila Evropská rada, zůstávají v platnosti. Uvádí se v nich, že přístupová jednání nebudou zahájena u osmi kapitol[1] souvisejících s omezeními Turecka vůči Kyperské republice a že žádná kapitola nebude prozatímně uzavřena, dokud Komise nepotvrdí, že Turecko plně provedlo dodatkový protokol k dohodě o přidružení.

Turecko dále zintenzivnilo spolupráci s Řeckem a Bulharskem v otázce migrace. Nicméně napětí panující v oblasti Egejského moře a východního Středomoří nebylo příznivé pro dobré sousedské vztahy a narušovalo stabilitu a bezpečnost regionu. Dvoustranné vztahy s řadou jednotlivých členských států EU se zhoršily a občas docházelo k urážlivé a nepřípustné rétorice. V březnu 2018 Evropská rada ostře odsoudila pokračující protiprávní akce Turecka ve východním Středomoří a Egejském moři a připomněla Turecku jeho povinnost dodržovat mezinárodní právo, udržovat dobré sousedské vztahy a narovnat vztahy se všemi členskými státy EU. Evropská rada rovněž vyjádřila hluboké znepokojení nad pokračujícím zadržováním občanů EU v Turecku, včetně dvou řeckých vojáků, a vyzvala k rychlému a pozitivnímu vyřešení těchto otázek v dialogu s členskými státy.

Turecko se musí jednoznačně zavázat k udržování dobrých sousedských vztahů, dodržování mezinárodních dohod a k mírovému urovnávání sporů v souladu s Chartou Organizace spojených národů a případě potřeby se obrátit na Mezinárodní soudní dvůr. V této souvislosti vyjádřila EU opět vážné znepokojení a vyzvala Turecko, aby se vyvarovalo jakýchkoli hrozeb či kroků namířených proti některému členskému státu nebo zdrojů neshod či jednání poškozujících dobré sousedské vztahy a mírové urovnávání sporů.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, turecká ekonomika je v pokročilé fázi a lze ji považovat za fungující tržní hospodářství. Ekonomika podporovaná vládními stimulačními opatřeními se dokázala zotavit z poklesu, k němuž došlo v důsledku pokusu o státní převrat v roce 2016, a v roce 2017 dosáhla silného růstů. Vysoký růst je však spojen s výraznou makroekonomickou nerovnováhou. Stávající schodek běžného účtu je stále vysoký a ke konci roku 2017 vzrostl, čímž se země stala závislou na přílivu kapitálu a zranitelnou vůči vnějším otřesům. V roce 2017 dosáhla inflace dvouciferných hodnot (11,1 %) a hodnota turecké liry dále klesala, což vedlo k obavám, zda činitelé odpovědní za měnovou politiku dokáží dodržet závazek cenové stability. Turecká ekonomika se nadále vyznačovala vysokou úrovní neformálnosti. Celkově došlo v této oblasti k negativnímu vývoji. Tendence ke zvyšování státní kontroly v hospodářské oblasti a opatření zacílená na společnosti, podnikatele a politickou opozici a jejich ekonomickou činnost poškozovala podnikatelské prostředí.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci EU, dosáhlo Turecko určitého pokroku a jeho připravenost je na dobré úrovni. V obchodě i investicích se Turecko dobře integrovalo na trh EU. Určitého pokroku bylo dosaženo v energetickém odvětví, zvláště v oblasti trhu s plynem, a při zvyšování výdajů na výzkum a vývoj. V kvalitě vzdělávání však přetrvávaly značné problémy. Žádný pokrok nenastal při zlepšování transparentnosti státní podpory.

[1]Volný pohyb zboží, právo usazování a volný pohyb služeb, finanční služby, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, dopravní politika, celní unie a vnější vztahy.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Turecko ve sbližování svých právních předpisů s *acquis,* i když omezeným tempem. Došlo ke zhoršení řady klíčových aspektů v oblasti informační společnosti, sociální politiky a zaměstnanosti a vnějších vztahů. Turecko dosáhlo pokročilé fáze přípravy v oblastech jako právo obchodních společností, transevropské sítě a věda a výzkum. Jeho připravenost je na dobré úrovni, pokud jde o volný pohyb zboží, právo duševního vlastnictví, finanční služby, politiku v oblasti podnikání a průmyslu, ochranu spotřebitele a zdraví, celní unii a finanční kontrolu. V oblasti zadávání veřejných zakázek, kde přetrvávají některé významné nedostatky při sbližování právních předpisů, je připravenost Turecka pouze na mírně pokročilé úrovni. Připravenost Turecka je na mírně pokročilé úrovni také v oblasti statistik a dopravní politiky, kde je nadále třeba vynakládat značné úsilí ve všech oblastech. Turecko dosáhlo pouze určité míry připravenosti v oblasti životního prostředí a změny klimatu, kde je stále zapotřebí zavést a provádět ambicióznější a lépe koordinované politiky. Ve všech oblastech je třeba věnovat větší pozornost vymáhání právních předpisů a v mnoha oblastech bude muset nastat další výrazný pokrok, aby došlo ke sladění právních předpisů s *acquis* EU.

Černá Hora

Pokud jde o **politická kritéria**, vykazované období se vyznačovalo nízkou úrovní důvěry ve volební rámec a dlouhodobým bojkotem parlamentu všemi opozičními sílami, jenž začal po parlamentních volbách v říjnu 2016. Navrátit politickou debatu do parlamentu je odpovědností všech politických aktérů. Část opozice se sice v prosinci 2017 do parlamentu vrátila, toto částečné ukončení bojkotu však zatím ke zlepšení parlamentního dialogu a dohledu nevedlo. Politická scéna zůstává i nadále roztříštěná a polarizovaná a vyznačuje se nedostatkem politického dialogu, a to zejména v demokratických institucích.

Je třeba více posílit zákonodárnou kapacitu parlamentu a jeho dohled nad výkonnou mocí. Zjištěními auditu státního kontrolního úřadu se parlament stále zabývá jen v omezeném rozsahu. Neprobíhají také žádné diskuse a ani se nepodávají zprávy o provádění důležitých politik a právních předpisů. V prosinci 2017 přijal parlament bez řádné veřejné konzultace soubor právních předpisů, které jen částečně reflektují doporučení Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Mělo by se zvážit provedení ucelené volební reformy. Ve vykazovaném období proběhly osmery místní volby. Místní volby neprobíhají po celé zemi ve stejný den, nýbrž postupně. Politickou scénu proto charakterizuje zdlouhavé a vysoce personalizované volební naladění. Popsaný volební cyklus ztěžuje zejména zahraničním pozorovatelům sledování průběhu voleb a vytváří široký prostor pro tvrzení o nesrovnalostech, jež nemohou být nezávisle posouzena. V souvislosti s případem údajného zneužití veřejných prostředků pro účely politických stran („kauza zvukových záznamů“) z roku 2012 dosud nebyla přijata žádná nová politická a soudní opatření.

Co se týče správy věcí veřejných, je třeba posílit transparentnost, zapojení zúčastněných stran a schopnost vlády provádět reformy. Soudržnost systému tvorby politiky by měla být zajištěna prostřednictvím koordinované tvorby politik. Mechanismy pro konzultace mezi vládou a organizacemi občanské společnosti jsou sice zavedeny, ale potřebují jasná pravidla a skutečnou angažovanost na obou stranách.

V oblasti reformy **veřejné správy** je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni. Bylo dosaženo dobrého pokroku, a to zejména přijetím nových právních předpisů o státních úřednících a zaměstnancích a o místních samosprávách, které mají v celé veřejné správě umožnit nábor nových zaměstnanců založený na zásluhách. Stále je zapotřebí pevné politické

vůle k tomu, aby se účinně depolitizovala veřejná služba, optimalizovala státní správa i zajistilo účinné provádění a finanční udržitelnost reforem.

V oblasti **soudního systému** je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni a bylo dosaženo určitého pokroku. Legislativní rámec v oblasti soudnictví, jehož cílem je zvýšit nezávislost a profesionalitu soudnictví, nebyl dosud plně proveden. Institucionální kapacity byly posíleny.

V oblasti **boje proti korupci** dosáhla Černá Hora určité úrovně připravenosti. Přestože bylo dosaženo určitého pokroku, korupce je v mnoha oblastech stále rozšířená a nadále způsobuje obavy. Operační kapacita institucí se zlepšila; všechny instituce by však měly jednat aktivněji. Je třeba zabývat se otázkami, jež se týkají důvěryhodnosti, nezávislosti a stanovování priorit protikorupční agentury. Zlepšit se musí také finanční vyšetřování a zadržování a konfiskace majetku. Prvních výsledků, pokud jde o vyšetřování, stíhání a pravomocné rozsudky v případech korupce na vysoké úrovni, již bylo dosaženo, avšak tento pokrok je třeba dále konsolidovat. Další úspěch se dostaví pouze v takovém prostředí, ve kterém budou nezávislé instituce chráněny před nepřípustným ovlivňováním a podněcovány k úplnému používání svých pravomocí.

V oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** bylo vedeno několik prvních trestních stíhání týkajících se boje proti převaděčství migrantů a proti obchodování s drogami. K získání přesvědčivých výsledků je však třeba dosáhnout dalších úspěchů, zejména pokud jde o boj proti praní peněz a obchodování s lidmi.

V oblasti **základních práv** Černá Hora dále sbližovala své právní předpisy s normami EU. Zlepšila se zejména práce úřadu veřejného ochránce práv, k posílení institucionálního rámce a účinné ochrany lidských práv je však ještě třeba vyvinout další úsilí. V návaznosti na pokrok v oblasti protidiskriminačních právních předpisů musí Černá Hora nyní zajistit zavedení odpovídajících institucionálních mechanismů na ochranu zranitelných skupin před diskriminací. Provádění právních předpisů je i nadále slabé a institucionální kapacity v oblasti lidských práv se musí zvýšit. Romská[2] menšina nadále zůstává nejzranitelnější a nejvíce diskriminovanou komunitou. Genderově podmíněné násilí a násilí páchané na dětech představuje v této zemi stále závažný problém.

V oblasti **svobody projevu** dosáhla Černá Hora určité úrovně připravenosti, avšak ve vykazovaném období žádný pokrok nenastal. Pokud jde o vyšetřování starých případů násilí vůči novinářům, nebylo dosaženo žádného významného pokroku. Nedávná politická vměšování do činnosti rady veřejnoprávního vysílacího subjektu a Agentury pro elektronická média jsou důvodem k obavám. Mediální scéna zůstává vysoce polarizovaná a chápání úlohy svobodných sdělovacích prostředků je nadále problematické. Počet případů pomluvy zůstává vysoký, což je rovněž způsobeno slabými mechanismy samoregulace.

Černá Hora i nadále konstruktivně usilovala o dvoustranné vztahy s dalšími zeměmi procesu rozšíření a se sousedními členskými státy EU a aktivně se účastnila **regionální spolupráce**.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, dosáhla Černá Hora určitého pokroku a její připravenost v budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Makroekonomická a fiskální stabilita byla posílena, ale je třeba vyvinout další úsilí, aby se vyřešily přetrvávající problémy, zejména vysoký veřejný dluh. Inflace byla od roku 2013 mírná nebo nízká a ekonomika země kontinuálně rostla. Finanční sektor zlepšil svoji solventnost a likviditu. Aby se však snížil schodek obchodní bilance, je třeba zlepšit rozsah a kvalitu vývozní základny. Nedostatky v oblasti právního státu, včetně nekalé hospodářské soutěže ze strany neformální

[2] Všechny tyto skupiny se považují za součást zastřešujícího pojmu „Rom“ podle rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů.

ekonomiky, mají negativní dopad na podnikatelské prostředí. Trh práce čelí strukturálním problémům, které se odrážejí v nízké míře účasti a vysoké míře nezaměstnanosti.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, dosáhla Černá Hora určitého pokroku a její připravenost je na mírně pokročilé úrovni. Budování klíčových infrastruktur v řadě oblastí a rozvoj lidského kapitálu položily základy pro větší konkurenceschopnost. Reforma vzdělávání pokračuje, ale je třeba vyvinout větší úsilí, aby se vyrovnal nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Malé a střední podniky i nadále čelí řadě výzev, jako je přístup k financování nebo regulační složitost. Je stále třeba vynakládat další úsilí na zlepšení celkové exportní výkonnosti místních podniků.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, odvedla Černá Hora ve většině oblastí významnou práci na sblížení právních předpisů a na přípravě k provádění *acquis*. V oblastech, jako je právo obchodních společností a zahraniční, bezpečnostní a obranná politika, je připravenost země na dobré úrovni. V mnoha kapitolách, jako je např. volný pohyb zboží, zemědělství, bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika, je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni. Pokud jde o právní předpisy o rybolovu a rozpočtová a finanční ustanovení, je Černá Hora v počáteční fázi příprav. Určité úrovně připravenosti dosáhla v oblasti životního prostředí a změny klimatu, statistik, sociální politiky a zaměstnanosti. Dobrého pokroku bylo dosaženo v oblastech jako právo obchodních společností, zemědělství a rozvoj venkova, bezpečnost potravin a veterinární a rostlinolékařská politika. Došlo k negativnímu vývoji v oblasti zadávání veřejných zakázek. Výhledově by se Černá Hora měla zaměřit zejména na politiku v oblasti hospodářské soutěže, na životní prostředí a změnu klimatu a na zadávání veřejných zakázek. Posílení správní kapacity pro zajištění uplatňování *acquis* je pro Černou Horu i nadále velkou výzvou. Černá Hora pokračovala ve sbližování svých politik se všemi postoji a prohlášeními společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Přestože Černá Hora doposud zůstávala mimo hlavní **migrační** trasu vedoucí přes západní Balkán do EU, zaznamenala nárůst počtu migrantů / žadatelů o azyl, kteří vstoupili na její území, a musela proto posílit své kapacity, aby se dokázala vypořádat s náhlým vzrůstem tlaku souvisejícího s migrací. Černá Hora dosáhla dalšího pokroku zejména v právním rámci, jenž se týká migrace. Ačkoliv kapacita Černé Hory k vyřizování žádostí o azyl byla doposud dostačující, nyní by mohla být ohrožena: i) rostoucím počtem žadatelů o azyl a delší dobou jejich pobytu, která je v některých případech způsobena pomalým tempem postupů pro odvolání; a ii) zavedením náročnějších azylových řízení odpovídajících normám EU. V této souvislosti je třeba, aby Černá Hora zavedla mechanismus pro navracení nelegálních migrantů, který je v souladu s *acquis* EU, a aby postupně harmonizovala svoji vízovou politiku s odpovídající politikou EU. Černá Hora by měla otevřít další přijímací zařízení, která budou v souladu s požadovanými normami, a správu všech zařízení by měla zlepšit. V návaznosti na přijetí schengenského akčního plánu v únoru 2017 Černá Hora nadále pokračovala ve sbližování svých právních předpisů s *acquis* EU v oblasti víz.

Srbsko

Pokud jde o **politická kritéria**, proběhly v Srbsku v dubnu 2017 prezidentské volby. Mezinárodní pozorovatelé zjistili, že voliči měli možnost skutečného výběru mezi kandidáty, avšak rovné podmínky narušovala řada faktorů. Doporučení mezinárodních pozorovatelů je třeba zohlednit v plném rozsahu, včetně doporučení, která se týkají transparentnosti a integrity volebního procesu v průběhu volební kampaně.

Předseda vlády Vučić po zvolení prezidentem rezignoval na premiérské křeslo a v červnu 2017 pak převzala úřad nová vláda pod vedením Any Brnabićové. Je to poprvé, co v čele vlády této země stanula žena. Parlament stále ještě nevykonává účinný dohled nad výkonnou mocí. Transparentnost, inkluzivnost a kvalita tvorby právních předpisů musí být posílena. Také je třeba zlepšit dialog napříč politickým spektrem. Využívání naléhavých legislativních postupů by se mělo omezit. Musí se zamezit krokům, které omezují schopnost parlamentu provádět účinný dohled nad právními předpisy. Úloha nezávislých regulačních orgánů musí být plně uznána. V některých oblastech je nutné provést ústavní reformy, aby došlo ke sblížení s normami EU.

V oblasti **reformy veřejné správy** je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti poskytování služeb a přijetím několika nových právních předpisů. Srbsko musí provést své reformní cíle, profesionalizovat a odpolitizovat veřejnou správu, zejména u pozic na úrovni vyššího managementu, a zajistit systematickou koordinaci a monitorování programu reformy správy veřejných financí na období 2016–2020. Schopnost Srbska přilákat a udržet ve veřejné správě kvalifikované pracovníky zabývající se tématy EU bude mít zásadní význam.

Pokud jde o **soudní systém**, je připravenost Srbska na určité úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo zejména tak, že se snížil počet nevyřízených starých případů prosazování práva a zavedla opatření k harmonizaci soudní praxe. Byla přijata lepší pravidla pro hodnocení profesních výsledků soudců a státních zástupců. Problémem zůstává rozsah politického vlivu na soudnictví. V lednu 2018 byl zveřejněn nový návrh ústavních změn v oblasti soudnictví, který byl předložen k veřejné rozpravě a následně zaslán s žádostí o stanovisko Benátské komisi.

Pokud jde o **boj proti korupci**, je připravenost Srbska na určité úrovni. Bylo dosaženo určitého pokroku, zvláště přijetím změn oddílu trestního řádu, jenž se týká hospodářských trestných činů, změn zákona o uspořádání státních orgánů v oblasti boje proti korupci, organizované trestné činnosti a terorismu a změn zákona o zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Došlo nicméně k vážnému prodlení při přijímání nového zákona o protikorupční agentuře. Korupce stále přetrvává v mnoha oblastech a nadále představuje závažný problém. Operační kapacita příslušných orgánů je i nadále nerovnoměrná. Donucovací a justiční orgány budou muset ještě dále dokazovat, že dokáží vyšetřovat, stíhat a soudit všechny případy korupce na vysoké úrovni nestranným a funkčně nezávislým způsobem.

V oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** je připravenost Srbska na určité úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblastech jako řízení lidských zdrojů v rámci ministerstva vnitra a policie. Provozní kapacita státního zastupitelství pro oblast organizované trestné činnosti i státního zastupitelství boj proti kyberkriminalitě se zlepšila. Byla přijata nová strategie a akční plán pro prevenci obchodování s lidmi a boj proti němu, byl jmenován národní koordinátor pro boj proti obchodování s lidmi a byl přijat nový zákon o předcházení praní peněz a financování terorismu. Srbsko však musí ještě prokázat, že v případech praní peněz dokáže vést účinná finanční vyšetřování i vyšetřovat, trestně stíhat a vynášet pravomocné rozsudky. Počet odsouzení za organizovanou trestnou činnost zůstává nízký.

Srbsko se musí zaměřit na provádění akčního plánu dohodnutého s Finančním akčním výborem.

Právní a institucionální rámec pro dodržování **základních práv** je zaveden. Musí být zajištěno jeho jednotné provádění v celé zemi, a to i pokud jde o ochranu menšin. Ačkoli je připravenost Srbska na určité úrovni, nebyl v oblasti **svobody projevu** zaznamenán žádný pokrok, což vzbuzuje stále větší znepokojení. Je třeba dále vytrvale usilovat o zlepšení situace osob patřících k nejvíce diskriminovaným skupinám (Romové, lesby, gayové, bisexuálové, transgender a intersexuální osoby, zdravotně postižené osoby, osoby s HIV/AIDS a další sociálně zranitelné skupiny). Je třeba přijmout zákon o rovnosti žen a mužů.

Srbsko celkově i nadále konstruktivně usilovalo o dvoustranné vztahy s dalšími zeměmi procesu rozšíření a se sousedními členskými státy EU a aktivně se účastnilo **regionální spolupráce**.

Pokud jde o **narovnání vztahů s Kosovem**, zůstalo Srbsko zapojeno do dialogu. Země však musí vyvinout další podstatné úsilí při provádění stávajících dohod a přispět k vytvoření podmínek, jež povedou k úplnému narovnání vztahů s Kosovem stanovenému právně závaznou dohodou.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, dosáhlo Srbsko dobrého pokroku a jeho připravenost v budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Některé politické nedostatky, zejména pokud jde o rozpočtový schodek, byly vyřešeny. Základy růstu jsou pevné a makroekonomická stabilita zůstala zachována. Inflace byla mírná a měnová politika podporovala růst. Podmínky na trhu práce se nadále zlepšovaly. Veřejný dluh se sice snížil, avšak je nadále vysoký, a rozpočtový rámec a jeho správa musí být posíleny. Hlavní strukturální reformy, pokud jde o veřejnou správu, daňový orgán a státem vlastněné podniky, ještě nebyly dokončeny. Míra neformální zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické nečinnosti je stále velmi vysoká, zejména mezi ženami a mladými lidmi. Soukromý sektor není dostatečně rozvinutý. Jeho rozvoj brzdí nedostatky v oblasti právního státu a prosazování spravedlivé hospodářské soutěže.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Došlo k určitému pokroku ke zvýšení konkurenceschopnosti. Nicméně míra investiční aktivity je stále pod úrovní potřeb ekonomiky. Přes určitá zlepšení čelí podniky řadě problémů, např. náročnému podnikatelskému prostředí, vysoké úrovni parafiskálních poplatků a složitému a nákladnému přístupu k financování.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Srbsko ve sbližování svých právních předpisů s *acquis* EU ve všech oblastech. Pro zachování tempa reforem budou zásadní odpovídající finanční a lidské zdroje a pevné strategické rámce. V oblastech, jako je právo obchodních společností, duševní vlastnictví, věda a výzkum, vzdělávání a kultura a cla, je připravenost Srbska na dobré úrovni. Srbsko zlepšilo propojení svého investičního plánování s plněním rozpočtu, ale ještě musí zřídit jednotný mechanismus pro určování priorit všech investic, a to bez ohledu na zdroj financování a v souladu s vládním programem reformy správy veřejných financí. V oblastech, jako je zadávání veřejných zakázek, statistika, měnová politika nebo finanční kontrola, je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Srbsko bude muset v období před přistoupením postupně sbližovat svoji zahraniční a bezpečnostní politiku se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou Evropské unie. Země musí prioritně řešit otázky nesouladu s dohodou o stabilizaci a přidružení, zejména omezení týkající se pohybu kapitálu, kontroly státní podpory, fiskální diskriminace dovážených lihovin a vývozu odpadů.

Srbsko i nadále řešilo důsledky **migrační a uprchlické krize**. Země nyní s EU vyjednává dohodu o statusu týkající se činností, jež bude v Srbsku provádět Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž. Srbsko přijalo nový zákon o azylu a dočasné ochraně, zákon o cizincích a zákon o ochraně hranic. Musí přijmout strategii a akční plán pro boj s nelegální migrací na období 2017–2020. V této souvislosti je třeba, aby Srbsko zavedlo robustní mechanismus pro navracení nelegálních migrantů, který je v souladu s *acquis* EU, a aby postupně harmonizovalo svoji vízovou politiku s odpovídající politikou EU. Země musí zajistit posílení koordinace mezi různými státními orgány zapojenými do řízení migrace. Srbsko pokračovalo ve spolupráci se sousedními zeměmi a členskými státy, zejména na technické úrovni, a vynaložilo značné úsilí na zajištění přístřeší a dodávek humanitární pomoci, a to primárně s podporou EU. V oblasti přijímání musí Srbsko zvýšit svou schopnost řešit zvláštní potřeby nezletilých osob bez doprovodu.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Pokud jde o **politická kritéria**, země konečně překonala nejvážnější politickou krizi, která tuto zemi od roku 2001 postihla. Obtížný proces sestavování vlády vyvrcholil dne 27. dubna 2017 útokem v parlamentu. Mezinárodní společenství útok ostře odsoudilo. Od května 2017 podniká nová reformně orientovaná vláda kroky k řešení zmocňování se státu a postupně obnovuje systém brzd a protivah, a posiluje tak demokracii a právní stát. Země prochází zásadními změnami v inkluzivnější a otevřenější politické atmosféře. Komunální volby v říjnu 2017 potvrdily, že proevropsky orientované politiky vládní koalice se těší podpoře občanů. Parlament svoji činnost nepřerušil a klíčovým výborům předsedají zástupci opozičních stran. Parlament musí posílit svou kontrolní a zákonodárnou úlohu, mimo jiné omezením širokého využívání zjednodušených postupů.

Zatímco vztahy mezi etniky byly nestabilní, situace zůstávala celkově klidná. Je nutné transparentním a inkluzivním způsobem navázat na přezkum provádění ochridské rámcové dohody, která ukončila konflikt z roku 2001 a která poskytuje rámec pro vztahy mezi etniky. Vláda prokázala odhodlání zvýšit důvěru mezi jednotlivými komunitami.

Občanská společnost i nadále hrála konstruktivní roli v podpoře demokratických procesů a zajišťování lepší funkce systému brzd a protivah. Od druhého pololetí roku 2017 se klima pro působení organizací občanské společnosti zlepšilo a vláda prokázala odhodlání k dialogu a inkluzi.

V oblasti reformy **veřejné správy** je připravenost země na mírně pokročilé úrovni. Dobrého pokroku bylo dosaženo přijetím strategie reformy veřejné správy a programu reformy správy veřejných financí. Bylo vyvinuto konkrétní úsilí o zvýšení transparentnosti a odpovědnosti a o zapojení externích zúčastněných stran do tvorby politik. Kapacitu ministerstva pro informační společnost a správu, pokud jde o řízení a koordinaci reformy veřejné správy, je třeba zlepšit. Stále zásadní význam má silný politický závazek zaručit profesionalitu veřejné správy, zejména pokud jde o jmenování do pozic na úrovni vyššího managementu, a dodržování zásad transparentnosti, zásluh a spravedlivého zastoupení a v souladu s duchem a literou zákona.

Soudní systém země dosáhl určité úrovně připravenosti, přičemž dobrého pokroku bylo dosaženo zejména ve druhé polovině vykazovaného období. Díky rozhodujícím krokům podniknutým v posledních měsících, zejména v oblasti obnovy nezávislosti soudnictví, došlo ke zvrácení nepříznivého vývoje z předchozích let. Země přijala novou důvěryhodnou strategii reformy soudnictví, která vytváří základ pro další reformu v této oblasti, a v souladu s doporučeními Benátské komise a „naléhavými prioritami v oblasti reforem“ pozměnila

klíčové právní předpisy. Úřad zvláštního státního zástupce již nečelí tolika překážkám ze strany soudů, takže může pracovat účinněji. Řešení zbývajících doporučení a zajištění toho, aby soudnictví fungovalo bez nepřípustného ovlivňování, bude vyžadovat trvalé úsilí.

V oblasti **boje proti korupci** dosáhla země určité úrovně připravenosti. Pokud jde o korupci na vysoké úrovni, legislativní a institucionální rámec sice existuje a provádí se prevence a zahajují stíhání, avšak počet pravomocných soudních rozsudků v těchto případech zůstává nízký. Korupce stále v mnoha oblastech přetrvává a nadále představuje závažný problém. Schopnost institucí účinně potírat korupci vykazuje strukturální a provozní nedostatky. Stálé riziko představuje politické vměšování.

V **boji proti organizované trestné činnosti** dosáhla země určité úrovně připravenosti. Legislativní rámec je z velké části v souladu s evropskými normami, avšak úsilí o provádění strategií musí pokračovat. Země podnikla kroky k reformě systému sledování komunikace a k vyřešení souvisejících „naléhavých priorit v oblasti reforem“. Pro účinný boj proti určitým formám trestné činnosti, jako je praní peněz a finanční trestné činy, je třeba učinit více. Nezbytná je koordinovaná spolupráce všech zúčastněných stran. Je třeba zlepšit výsledky, pokud jde o vyšetřování, stíhání a odsuzování týkající se boje proti organizované trestné činnosti. Počet odsouzení zůstává nízký.

Právní a institucionální rámec pro ochranu **základních práv** je z velké části zaveden a soulad s evropskými normami v oblasti lidských práv se díky uskutečnění reforem zvýšil. Plné provedení ovšem vyžaduje trvalé úsilí. Pozitivum představuje skutečnost, že země ratifikovala Úmluvu o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (známou také jako Istanbulská úmluva), zahájila potřebné právní reformy pro zřízení mechanismu externího dohledu nad donucovacími orgány a že změny rámce pro nediskriminaci byly připraveny inkluzivním způsobem. Je nutné řešit situaci ve věznicích a psychiatrických zařízeních, sledovat případy trestných činů z nenávisti a nenávistných verbálních projevů a posílit orgány podílející se na ochraně a prosazování lidských práv. Více úsilí je třeba vyvinout v začleňování **Romů.** Pokud jde o **svobodu projevu**, země dosáhla určité úrovně připravenosti a učinila dobrý pokrok, zejména díky lepšímu prostředí pro sdělovací prostředky a menšímu nátlaku na novináře. Země musí vyřešit zbývající výzvy, včetně reformy veřejnoprávního vysílání.

Pokud jde o **regionální spolupráci**, země si udržela dobré vztahy s ostatními zeměmi procesu rozšíření a aktivně se účastnila regionálních iniciativ. Byly podniknuty rozhodující kroky ke zlepšení dobrých sousedských vztahů, mimo jiné prostřednictvím vstupu dvoustranné dohody s Bulharskem v platnost. Naléhavě je třeba vyřešit problém s názvem země. Jednání na toto téma pod záštitou Organizace spojených národů byla posílena. Při konstruktivních diskusích na úrovni předsedů vlád a ministrů zahraničních věcí byl kladně zhodnocen pokrok, jehož bylo dosaženo při provádění opatření k budování důvěry. Společné prohlášení předsedů vlád Řecka a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie z ledna 2018, které zahrnovalo přejmenování letiště ve Skopji a jedné dálnice, a pokračování v některých zpožděných iniciativách EU byly konkrétním znamením posílení vzájemné důvěry.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, dosáhla Bývalá jugoslávská republika Makedonie určitého pokroku a její připravenost v budování fungujícího tržního hospodářství je na dobré úrovni. Navzdory patové politické situaci v první polovině roku došlo k pozoruhodným zlepšením, zejména ve správě veřejných financí a transparentnosti. Základní nedostatky v ekonomice však přetrvávají. Sem patří například nedostatky v podnikatelském prostředí, jako jsou nedostatečné prosazování smluv a široký rozsah neformální ekonomiky. Strukturální problémy trhu práce se odrážejí v nízké míře ekonomické aktivity a vysoké míře nezaměstnanosti. Makroekonomické prostředí se v první polovině roku 2017 zhoršilo,

neboť vleklá politická krize měla nepříznivý dopad na investice. Fiskální politika je zaměřena na krátkodobá opatření a postrádá trvalý konsolidační plán.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, dosáhla ekonomika země určitého pokroku a její připravenost je na mírně pokročilé úrovni. Dále se zvětšila diverzifikace vývozu i přidaná hodnota produkce v odvětví výroby. Obchodní a investiční vztahy s EU se dále prohlubovaly. Ekonomiku i nadále negativně ovlivňují nedostatky ve vzdělávacích osnovách, nízká míra inovace a významné investiční mezery, zejména ve veřejné infrastruktuře.

Pokud jde o **schopnost přijmout závazky vyplývající z členství**, je připravenost země na mírně pokročilé úrovni ve většině oblastí, včetně hospodářské soutěže, dopravy a energetiky. Země vykazuje dobrou úroveň připravenosti v oblastech, jako je právo obchodních společností, celní unie, transevropské sítě a věda a výzkum. Je třeba vyvinout další úsilí ve všech oblastech, zejména v těch několika, kde je připravenost země v počáteční fázi, jako tomu je například v otázce volného pohybu pracovníků. Je třeba rovněž klást větší důraz na správní kapacitu a účinné provádění. Země dále zlepšovala svůj soulad s prohlášeními EU a rozhodnutími Rady v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie i nadále řešila důsledky **migrační a uprchlické krize.** Nyní s Evropskou unií vyjednává dohodu o statusu týkající se činností, jež bude v této zemi provádět Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž. Bývalá jugoslávská republika Makedonie vyvinula úsilí o zlepšení svého právního rámce. Pokračují práce na změně zákona o cizincích. Země pokračovala v provádění svého usnesení o migrační politice a v úsilí o zlepšení svého azylového systému a řízení migrace. Stále je zapotřebí systematická registrace migrantů a profilování zohledňující ochranu zranitelných osob, aby se zaručilo, že potřeby těchto jednotlivců budou řešeny. V této souvislosti je třeba, aby Bývalá jugoslávská republika Makedonie zavedla mechanismus pro navracení nelegálních migrantů, který je v souladu s *acquis* EU, a aby postupně harmonizovala svoji vízovou politiku s odpovídající politikou EU. Země pokračovala ve spolupráci se sousedními zeměmi a členskými státy, zejména na technické úrovni, a vynaložila značné úsilí na zajištění přístřeší a dodávek humanitární pomoci, a to primárně s podporou EU.

Albánie

Pokud jde o **politická kritéria**, přetrvávala silná polarizace politické struktury. Činnost parlamentu byla počátkem roku 2017 ovlivněna dlouhodobým bojkotem ze strany opozice, což rovněž zpozdilo určení orgánů, které měly provádět prověřování soudců a státních zástupců. Činnost parlamentu byla obnovena v květnu díky dohodě mezi hlavní vládní stranou a opozicí. Došlo tak rovněž k některým změnám volebního legislativního rámce, což přispělo k hladkému průběhu červnových všeobecných voleb, ačkoliv řada doporučení Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě dosud nebyla reflektována. Bylo dosaženo určitého pokroku při zlepšování fungování Národní rady pro občanskou společnost. Je třeba více usilovat o lepší zapojení organizací občanské společnosti do inkluzivního politického dialogu.

V oblasti reformy **veřejné správy** je připravenost Albánie na mírně pokročilé úrovni. Snahy v této oblasti pokračovaly a vedly k určitému pokroku v oblasti zvyšování účinnosti a transparentnosti veřejných služeb, vzdělávání a školení státních úředníků a transparentnějších náborových postupů a k celkovému posílení postupů veřejné služby založených na zásluhách a výsledcích. Tyto úspěchy by měly být dále konsolidovány, aby bylo dosaženo účinnější, odpolitizované a profesionálnější veřejné správy.

Pokud jde o **soudní systém**, je připravenost Albánie na určité úrovni. Pokračovalo provádění komplexní a důkladné reformy soudnictví, což vedlo k celkovému dobrému pokroku. Bylo zahájeno nové hodnocení (prověřovací proces) všech soudců a státních zástupců, které přineslo první konkrétní výsledky. Tento proces má podporu napříč politickým spektrem, provádí jej nezávislý orgán, podléhá mezinárodnímu dohledu a jeho slučitelnost s Evropskou úmluvou o lidských právech potvrdila Benátská komise. Pod záštitou Evropské komise byli v rámci mezinárodní monitorovací operace v zemi rozmístěni pozorovatelé, kteří na provádění celého procesu dohlíželi. Pomocné orgány, které prověřovací proces podporovaly, dokončily své první zprávy týkající se hodnocení odborné způsobilosti, prověřování osob a majetkových přiznání.

V oblasti **boje proti korupci** je připravenost Albánie na určité úrovni. Dobrého pokroku bylo dosaženo zejména přijetím změn trestního řádu. Je zřizován řetězec specializovaných protikorupčních orgánů, včetně úřadu zvláštního státního zástupce. Počet pravomocných rozsudků týkajících se nižších a středních úředníků se ve srovnání s předchozím vykazovaným obdobím zvýšil. Rozsudky nad vysoce postavenými úředníky se týkaly především oblasti soudnictví (soudců a státních zástupců), avšak počet pravomocně odsouzených vysoce postavených úředníků je i nadále celkově velmi nízký. V mnoha oblastech stále přetrvává korupce, která nadále představuje závažný problém.

V oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** je připravenost Albánie na určité úrovni. Celkově bylo během vykazovaného období dosaženo určitého pokroku, a to zejména pokud jde o boj proti pěstování konopí. Albánie musí navázat na operativní výsledky v této oblasti, zintenzivnit konfiskaci majetku zločineckých skupin a pokračovat v likvidaci všech stávajících zásob konopí. Změny v zákoně proti mafii a v trestním řádu vytvořily podmínky, jež zvyšují účinnost vyšetřování trestných činů. Albánie se úspěšně zapojila do mezinárodní policejní spolupráce a posílila své kontakty zejména s členskými státy EU. Na vnitrostátní úrovni je třeba zlepšit účinnost spolupráce mezi policií a státními zástupci. Pokud jde o rozbíjení organizovaných zločineckých skupin, k žádnému velkému pokroku nedošlo. Počet pravomocných rozsudků v případech organizované trestné činnosti je i nadále velmi nízký a zvýšil se jen okrajově. Větší úsilí je třeba vyvinout v boji proti **praní špinavých peněz**, majetku, jenž pochází z trestné činnosti, a majetku nejasného původu.

Albánie ratifikovala většinu mezinárodních úmluv o **lidských právech** a vytvořila svůj právní rámec v souladu s evropskými standardy. Je třeba posílit prosazování mechanismů ochrany lidských práv a sledování těchto mechanismů. Pokud jde o **svobodu projevu**, je připravenost Albánie na určité úrovni / mírně pokročilé úrovni. Došlo k určitému pokroku při posilování nezávislosti regulačního orgánu a veřejnoprávního vysílání, je však třeba posílit transparentnost reklamní činnosti státu v médiích. Pokroku je třeba dosáhnout v oblasti vlastnických práv, a to aktualizací stávajících právních předpisů a posílením interinstitucionální koordinace. Institucionální mechanismy na ochranu práv dítěte a pro boj proti genderově podmíněnému násilí jsou stále slabé. Byly učiněny významné kroky ke zlepšení právního rámce pro respektování a ochranu menšin, avšak je třeba vypracovat příslušné sekundární právní předpisy. Je třeba zlepšit životní podmínky Romů a Egypťanů.

Albánie se i nadále aktivně účastnila **regionální spolupráce** a udržovala dobré sousedské vztahy. Podnikla významné kroky k vyřešení dvoustranných sporů s Řeckem.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, dosáhla Albánie určitého pokroku a její připravenost v budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Snížil se poměr veřejného dluhu k HDP i schodek běžného účtu. Hospodářský růst se dále zvyšoval a nezaměstnanost klesla, ačkoliv stále zůstává vysoká. Pokud jde o bankovní sektor, míra úvěrů v selhání se snížila, ale poskytování bankovních úvěrů podnikům stále stagnuje.

Zásadní reformy pro zlepšení podnikatelského prostředí pokročily, avšak vyžadují další úsilí, včetně snížení rozsahu neformální ekonomiky. Komplexní reforma soudnictví pokročila, ale musí být plně provedena. Nový konkurzní zákon vstoupil v platnost a měl by posílit režim ochrany proti platební neschopnosti. Právní předpisy upravující podnikání jsou však i nadále příliš složité a nedostatky v oblasti právního státu stále negativně ovlivňují podniky a odrazují investice.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci EU, dosáhla Albánie určitého pokroku a její připravenost je na určité úrovni. Pokroku dosáhla konkrétně v oblasti energetické a dopravní infrastruktury a digitalizace, ačkoli i zde přetrvávají nedostatky, které omezují její konkurenceschopnost a obchod. Je třeba zvýšit kvalitu vzdělávání na všech úrovních, v neposlední řadě proto, aby byli lidé lépe vybaveni dovednostmi odpovídajícími potřebám trhu práce. Mezinárodní obchod nedosahuje svého potenciálu a koncentruje se do několika odvětví. Přetrvává nízká kapacita Albánie pro výzkum, vývoj a inovace.

V řadě oblastí Albánie pokračovala ve sbližování svých právních předpisů s požadavky EU, a zvýšila tak svou **schopnost převzít závazky vyplývající z členství.** V mnoha oblastech, jako je finanční kontrola, vzdělávání a kultura, je připravenost této země na mírně pokročilé úrovni a určité úrovně připravenosti bylo dosaženo také v oblastech, jako je např. zadávání veřejných zakázek a statistika. Albánie musí pokračovat v úsilí, pokud jde o celkovou připravenost na přijetí a provádění *acquis* EU. Měla by pokračovat v práci na rozvoji dopravních a energetických sítí, a to rovněž s cílem zlepšit propojení v rámci regionu. Je třeba posílit správní kapacitu a profesní standardy subjektů, které budou pověřeny prováděním *acquis,* a zaručit nezávislost regulačních orgánů. Zásadní význam má i nadále zvyšování transparentnosti a odpovědnosti, zejména pokud jde o účinné, efektivní a transparentní fungování systému zadávání veřejných zakázek a správy veřejných financí. Albánie pokračovala v plném sbližování se všemi postoji a prohlášeními společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Počet nepodložených žádostí o azyl podávaných státními příslušníky Albánie v členských státech EU a zemích přidružených k Schengenu zůstává i nadále vysoký. Albánie prokázala odhodlání a přijala řadu opatření, včetně posílení dvoustranné spolupráce s příslušnými členskými státy EU. Tato opatření přinesla pozitivní výsledky. Albánie musí pro účinné vyřešení tohoto jevu učinit další rozhodné kroky, například v rámci mechanismu monitorování v období po uvolnění vízového režimu. Albánie musí zavést mechanismus pro navracení nelegálních migrantů, který bude v souladu s *acquis* EU, jakož i postupně zharmonizovat svoji vízovou politiku s odpovídající politikou EU.

Bosna a Hercegovina

Pokud jde o **politická kritéria**, je třeba naléhavě pozměnit volební rámec, aby se zajistila řádná organizace voleb v říjnu 2018 a hladký průběh provedení výsledků. V tomto ohledu musí všichni vedoucí političtí představitelé přijmout svoji odpovědnost a nalézt řešení pro federální Sněmovnu národů. Rozhodnutí ústavního soudu z roku 2010 o dodržování základního demokratického práva občanů Mostaru volit v místních volbách ještě musí být provedeno. Přijímání právních předpisů vyplývajících z programu reforem, včetně přijímání právních předpisů o spotřební dani, bylo negativně ovlivněno napětím mezi stranami vládní koalice a překážkami kladenými opozičními stranami v celostátním parlamentu i v parlamentech na úrovni entit, což vedlo ke zpomalení reformního tempa. Program reforem byl účinně proveden, když celostátní parlament a parlamenty na úrovni entit koordinovaně

spolupracovaly. Ústava Bosny a Hercegoviny je nadále v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech, jak se konstatuje v rozsudku ve věci *Sejdić-Finci* a souvisejících případech.

Fungování Předsednictva Bosny a Hercegoviny bylo negativně ovlivněno rozdílnými názory jeho jednotlivých členů na řadu otázek, jež jsou v pravomoci Předsednictva a souvisejí se zahraniční politikou. Rada ministrů přijala další celostátní strategie v oblastech jako životní prostředí a rozvoj venkova. Kvůli neshodám mezi členy vládní koalice se však řada reforem zpozdila, a provedeno tak bylo jen několik málo reforem včetně důležitého přijetí právních předpisů o spotřební dani. Celostátní strategie v oblastech, jako jsou energetika, zaměstnanost nebo správa veřejných financí, mají být teprve přijaty. Mechanismus koordinace záležitostí týkajících se EU začal fungovat v červnu 2017 při přípravě odpovědí, které země poskytla na dotazník Komise týkající se stanoviska. Je ještě třeba přijmout národní program pro sbližování právního řádu země s *acquis* EU.

Bosna a Hercegovina je v počáteční fázi reformy své **veřejné správy** a v minulém roce nedosáhla žádného pokroku. Vypracovává se celostátní strategie reformy veřejné správy, která musí být teprve přijata. Další fragmentace veřejné služby na úrovni federace i na kantonální úrovni zvýšila nebezpečí politizace. Pokud jde o **soudní systém**, je připravenost Bosny a Hercegoviny na určité úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti soudnictví, z celkového hlediska však reformy pokračují pomalu. Jakákoli revize trestního řádu by měla být v souladu s mezinárodními normami a neměla by snižovat schopnost orgánů bojovat se závažnou organizovanou trestnou činností, korupcí a dalšími hrozbami pro fungování právního státu. Také v oblasti **boje proti korupci** je připravenost Bosny a Hercegoviny na určité úrovni. Korupce je však stále rozšířená a nadále představuje problém. V oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** je připravenost Bosny a Hercegoviny na určité úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo zejména přijetím nové strategie pro boj proti organizované trestné činnosti a potlačování těchto jevů a splněním akčního plánu, jenž se týkal boje proti praní peněz a proti financování terorismu. Proto již Bosna a Hercegovina nebude předmětem monitoringu ze strany Finančního akčního výboru. Je však třeba vynaložit značné úsilí v oblasti finančního vyšetřování a ke zlepšení kapacit pro boj proti terorismu. Musí se také posílit spolupráce se sousedními zeměmi v otázkách správy hranic.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti **lidských práv** a v záležitostech menšin. Strategický, právní, institucionální a politický rámec pro dodržování lidských práv však vyžaduje podstatná zlepšení. To zahrnuje **svobodu projevu**: v této oblasti nadále docházelo k politickému nátlaku a k zastrašování novinářů, včetně fyzických a slovních útoků. Problémem zůstává nedostatečné provádění právních předpisů týkajících se prevence **genderově podmíněného násilí** a ochrany před ním, zvláště pokud jde o domácí násilí. Je třeba přijmout komplexnější a integrovanější přístup k **romské** populaci, aby se posílilo její sociální začlenění.

Soulad Bosny a Hercegoviny se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU je ještě třeba zlepšit.

Pokud jde o **hospodářský rozvoj a konkurenceschopnost**, Bosna a Hercegovina učinila určitý pokrok, ale stále se nachází v počáteční fázi zavádění fungujícího tržního hospodářství. Došlo k určitému zlepšení podnikatelského prostředí a k posílení finančního sektoru. Hlavní zbývající problémy představují slabý právní stát, stále špatné podnikatelské prostředí, roztříštěná a neúčinná veřejná správa a velká nerovnováha na trhu práce, což souvisí se špatným vzdělávacím systémem, nedostatečnou institucionální kapacitou a nepříznivým investičním prostředím. Významnou roli kromě toho nadále hraje i neformální ekonomika.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, Bosna a Hercegovina učinila určitý pokrok a nachází se v počáteční fázi přípravy. Celková

úroveň vzdělávání a výdajů na výzkum a vývoj zůstává nízká. Kvalita fyzického kapitálu trpí nedostatkem investic. Dopravní a energetická infrastruktura není dostatečně rozvinuta. Strukturální změny probíhají pomalu, ačkoliv došlo k určité diverzifikaci struktury regionálního obchodu země.

Kapacita v oblasti řízení **migrace**, zvláště pokud jde o zacházení se zranitelnými skupinami, musí být posílena. Bosna a Hercegovina musí zavést mechanismus pro navracení nelegálních migrantů.

Kosovo

Pokud jde o **politická kritéria**, v červnu 2017 proběhly v Kosovu předčasné volby. Nové parlamentní shromáždění a vláda se ujaly úřadu v září. Při prosazování reforem souvisejících s požadavky EU však nová vládní koalice dosud zaznamenala jen omezený úspěch. Těžce také hledá konsensus o strategických záležitostech, které jsou pro Kosovo klíčové. Pokračující politická roztříštěnost a polarizace nepříznivě ovlivnily úlohu parlamentního shromáždění i účinnost vlády. Obstrukční chování některých poslanců, včetně použití slzného plynu, narušovalo parlamentní činnost. Ratifikace dohody o hranicích s Černou Horou v březnu 2018 znamenala důležitý průlom.

Parlamentní a komunální volby, které se konaly v roce 2017, byly v zásadě konkurenční a na většině míst v Kosovu byly dobře spravovány. Nicméně zastrašování, ke kterému docházelo v mnoha komunitách kosovských Srbů, zejména zastrašování kandidátů, kteří nepatřili na kandidátku strany Srpska Lista, vzbuzuje obavy.

Situace na severu Kosova představuje zvláště velký problém. Pokračuje vyšetřování vraždy politika srbské menšiny v Kosovu Olivera Ivanoviće v lednu 2018.

Pokusy poslanců kosovského parlamentu v prosinci 2017 zrušit zákon o specializovaných senátech a specializovaném státním zastupitelství vyvolaly vážné obavy. Bude nezbytné, aby Kosovo plně dodržovalo své mezinárodní závazky, pokud jde o specializované senáty a specializované státní zastupitelství, a aby prokázalo, že tyto orgány plně a bezvýhradně podporuje.

V oblasti **reformy veřejné správy** je připravenost země na určité úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo zejména přezkumem agentur a (částečně) nezávislých subjektů. Trvalá politizace veřejné správy zůstává závažným jevem, který negativně ovlivňuje účinnost a profesionální nezávislost veřejné správy.

Připravenost **soudního systému** Kosova je v počáteční fázi. Určitého pokroku bylo dosaženo při provádění balíčku právních předpisů v oblasti spravedlnosti z roku 2015. Začlenění soudců a státních zástupců z řad kosovských Srbů, včetně jejich podpůrného personálu, do kosovského soudního systému bylo velkým úspěchem roku 2017. Soudnictví je stále zranitelné vůči nepatřičnému politickému vlivu a instituce právního státu vyžadují trvalé úsilí o vytvoření kapacit. Výkon spravedlnosti je i nadále pomalý a neúčinný.

V oblasti **boje proti korupci** je Kosovo v počáteční fázi / určité fázi připravenosti. Pokud jde o výsledky v oblasti vyšetřování a stíhání případů korupce na vysoké úrovni a případů organizované trestné činnosti, včetně pravomocných rozsudků, dosáhlo Kosovo určitého pokroku. Pokroku bylo dosaženo rovněž v předběžné konfiskaci majetku, avšak míra pravomocných konfiskací zůstává nízká. Korupce je stále rozšířená a nadále představuje problém. Má-li se tento problém vyřešit komplexním a strategickým způsobem, je třeba vynaložit větší úsilí.

Připravenost Kosova v oblasti **boje proti organizované trestné činnosti** je v počáteční fázi. Pokud jde o výsledky v případech korupce a organizované trestné činnosti na vysoké úrovni, bylo dosaženo určitého pokroku. Zatímco k předběžné konfiskaci majetku dochází nyní častěji, míra pravomocných rozsudků, finančních vyšetřování a pravomocných konfiskací majetku zůstává nízká. Účinný boj proti organizované trestné činnosti v severním Kosovu je pro donucovací orgány problematický. Určitého pokroku bylo dosaženo v boji proti terorismu, mimo jiné prostřednictvím opatření zaměřených na boj proti násilnému extremismu a radikalizaci, a v předcházení účasti občanů na zahraničních konfliktech. Kosovské orgány musí účinněji bojovat proti praní peněz a příslušný zákon by měl být uvedeny do souladu s *acquis* EU a mezinárodními normami.

Právní rámec na ochranu **lidských a základních práv** je z velké části v souladu s evropskými normami. Je však třeba vyvinout další úsilí v oblasti prosazování. Provádění strategií a právních předpisů v oblasti lidských práv je často oslabováno nedostatkem finančních a jiných zdrojů, zejména na místní úrovni, špatnou hierarchizací politických priorit a nedostatečnou koordinací. Je třeba vynaložit více úsilí na účinné zaručení práv příslušníků menšin, včetně Romů a Aškalů, a vysídlených osob, na zajištění rovnosti žen a mužů v praxi, na zřízení integrovaného systému ochrany dětí a na lepší ochranu kulturního dědictví. V oblasti **svobody projevu**, která je zakotvena v ústavě, je připravenost Kosova na určité úrovni. Kosovo těží z pluralitního a živého mediálního prostředí. Nicméně hrozby a útoky proti novinářům pokračovaly. Parlamentní shromáždění se při hledání řešení, jak udržitelným způsobem financovat veřejnoprávní vysílání, angažovalo pouze omezeně, a veřejnoprávní vysílání tak zůstává zranitelné vůči politickému tlaku.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, dosáhlo Kosovo dobrého pokroku a je v počáteční fázi budování fungujícího tržního hospodářství. Podnikatelské prostředí se zlepšilo a vláda dodržovala fiskální pravidla týkající se rozpočtového schodku; dávky pro válečné veterány nicméně nadále zatěžují veřejné finance. Kromě toho je stále rozšířena neformální ekonomika. Nárůst míry ekonomické aktivity se nepromítl do nárůstu zaměstnanosti, takže míra nezaměstnanosti dále rostla. Nezaměstnanost se týkala zejména žen a mladých a nekvalifikovaných pracovníků. Navzdory silnému růstu vývozu odráží přetrvávající schodek obchodní bilance slabou výrobní základnu.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci EU, dosáhlo Kosovo určitého pokroku a je v počáteční fázi připravenosti. V oblasti zvyšování kvality vzdělávání a řešení nedostatků v oblasti dovedností na trhu práce k žádnému pokroku nedošlo. Kosovo dosáhlo určitého pokroku při zlepšování silniční infrastruktury, avšak nadále přetrvávají rozsáhlé nedostatky v infrastruktuře železničního a energetického odvětví. Strukturální změny v ekonomice jsou pomalé, neboť země zůstává závislá na odvětví maloobchodu. Integrace s EU je ztěžována pomalým prováděním dohody o stabilizaci a přidružení.

Kosovo dále vyvíjelo úsilí o udržení dobrých a konstruktivních **dvoustranných vztahů** s dalšími zeměmi procesu rozšíření. Kosovo je členem většiny regionálních organizací spadajících do rozsahu ujednání o regionálním zastoupení a spolupráci, která byla sjednána mezi Bělehradem a Prištinou v roce 2012.

Pokud jde o **narovnání vztahů se Srbskem**, zůstalo Kosovo zapojeno do dialogu. Kosovo však musí vyvinout další podstatné úsilí při provádění stávajících dohod a přispět k vytvoření podmínek, jež povedou k úplnému narovnání vztahů se Srbskem stanovenému právně závaznou dohodou.

Pokud jde o sbližování s **evropskými normami**, nachází se Kosovo v počáteční fázi. V některých oblastech pokračovalo sbližování právních předpisů, ale provádění je

nedostatečné. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti volného pohybu zboží a služeb, zadávání veřejných zakázek a hospodářské soutěže, jakož i při zlepšování podnikatelského prostředí. V oblasti daní a cel bylo také dosaženo určitého pokroku díky vybírání příjmů a zjednodušení administrativních postupů, Kosovo by však mělo zintenzivnit boj proti neformální ekonomice a daňovým únikům. Odvětví energetiky nadále čelí závažným problémům. Pokud jde o řešení problémů v oblasti životního prostředí, nebylo dosaženo žádného pokroku. Celkově musí Kosovo zlepšit svou správní kapacitu a koordinaci napříč všemi odvětvími, aby bylo zajištěno účinné provádění *acquis*.

Orgány učinily pokrok v řízení legální i nelegální **migrace**. Toto úsilí je třeba zachovat a dále na něm stavět. Kosovo musí zavést mechanismus pro navracení nelegálních migrantů.

Příloha 2 – Hlavní statistické údaje

STATISTICKÉ ÚDAJE (k 15. 2. 2018)

Demografie		Černá Hora		Bývalá jugoslávská republika Makedonie		Albánie		Srbsko		Turecko		Bosna a Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Populace celkem (v tisících)		622,1	622,2	2 069,2	2 071,3	2 892,3e	2 886,0	7 114,4	7 076,4	77 696	78 741	3 825,3	3 516,0 p	1 804,9	1 771,6	508 504 p	510 279 bp
Podíl skupiny 15–64 let v celkové populaci (v %)		67,8	67,6	70,5	70,3	69,1e	69,5	67,1	66,6	67,8	67,8	:	:	:	65,6p	65,5ep	65,3bep
Hrubá míra přirozeného pohybu populace (na 1 000 obyvatel)		1,7	1,8	1,3	1,2	3,6e	:	-5,4	-5,1	11,8	11,2	:	-1,8p	9,2p	:	-0,2ep	0,0bep
Naděje dožití při narození, muži (v letech)		74,4	:	73,5	:	76,2e	:	72,8	:	75,4	:	:	:	:	:	77,9ep	:
Naděje dožití při narození, ženy (v letech)		78,6	:	77,4	:	79,7e	:	77,9	:	81,0	:	:	:	:	:	83,3ep	:

Trh práce	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Míra ekonomické aktivity osob ve věku 20–64 let: podíl ekonomicky aktivní populace ve věku 20–64 let (v %)	1)	68,5	69,1	70,2	69,6	71,3e	73,3e	68,1	70,0	59,9	60,9	59,2	58,8	42,8	44,0	77,1	77,5
Míra ekonomické aktivity mužů ve věku 20–64 let: podíl ekonomicky aktivních mužů ve věku 20–64 let (v %)	1)	74,9	76,7	83,8	83,8	81,8e	82,5e	76,7	78,0	82,7	83,3	71,9	72,0	65,1	66,8	83,4	83,7
Míra ekonomické aktivity žen ve věku 20–64 let: podíl ekonomicky aktivních žen ve věku 20–64 let (v %)	1)	62,1	61,6	56,2	54,9	61,1e	64,2e	59,5	62,0	37,3	38,5	46,3	45,3	20,4	20,9	70,8	71,4
Míra zaměstnanosti, skupina 20–64 let (v %)																	
Celkem		56,7	57,1	51,9	53,3	59,3e	62,1e	56,0	59,1	53,9	54,3	43,2	44,2	29,1	32,3	70,0	71,0

Muži		61,9	51,3	61,5	63,7	68,1e	69,4e	63,7	66,3	75,3	75,5	53,9	56,4	44,9	49,9	75,8	76,8
Ženy		51,5	63,0	42,1	42,5	50,7e	55,0e	48,3	51,9	32,6	33,2	32,4	32,0	13,2	14,6	64,2	65,3
Osoby ve věku 15–24 let, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, v % populace v této věkové skupině		19,1	18,4	:	:	29,6	26,9e	19,9	17,7	24,0	24,0	27,7	26,4	31,4	30,1	12,0	11,6
Osoby ve věku 15-29 let, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, v % populace v této věkové skupině		23,4	22,3	:	:	32,8	30,0e	24,5	22,3	28,0	27,8	32,8	31,4	39,2	37,3	14,8	14,2
Zaměstnanost podle hlavních odvětví																	
Zemědělství, lesnictví a rybolov (v %)		7,7	7,7	17,9	16,6	41,3e	40,2e	19,4	18,6	20,6	19,5	17,9	18,0	2,3	4,2	4,5	4,3
Průmysl (v %)		10,8	9,8	23,4	23,1	11,6e	12,8e	19,9	20,2	20,0	19,5	22,0	22,7	18,7	18,0	17,3	17,3
Stavebnictví (v %)		6,6	7,7	7,1	7,2	6,9e	6,5e	4,5	4,3	7,2	7,3	7,5	8,6	9,5	11,5	6,8	6,7
Služby (v %)		74,8	74,8	51,6	53,1	40,2	40,5	56,1	57,0	52,2	53,7	52,6	50,8	69,5	66,3	71,4	71,6
Osoby zaměstnané ve veřejném sektoru jako podíl celkové zaměstnanosti, osoby ve věku 20–64 let (v %)	2)	32,4	31,2	:	:	16,7e	15,6e	29,7	28,3	13,5	13,8	31,2	29,0	32,6	30,8	:	:
Osoby zaměstnané v soukromém sektoru jako podíl celkové zaměstnanosti, osoby ve věku 20–64 let (v %)	2)	46,6	47,0	:	:	83,3e	84,4e	70,3	71,7	86,5	86,2	63,2	65,9	67,4	69,2	:	:
Míra nezaměstnanosti (v % pracovní síly)																	
Celkem	1)	17,5	17,8	26,1	23,7	17,1e	15,2e	17,8	15,4	10,3	10,9	27,9	25,5	32,9	27,5	9,4	8,6
Muži	1)	17,7	18,3	26,7	24,4	17,1e	15,9e	16,9	14,8	9,3	9,6	25,9	22,6	31,8	26,2	9,3	8,4
Ženy	1)	17,3	17,1	25,1	22,7	17,1e	14,4e	18,8	16,2	12,6	13,6	30,9	30,2	36,6	31,7	9,5	8,8
Mladí lidé ve věku 15–24 let	1)	37,6	35,9	47,3	48,2	39,8e	36,5e	43,2	34,9	18,4	19,5	62,3	54,3	57,7	52,4	20,3	18,7
Dlouhodobá (>12 měsíců)	1)	13,6	13,4	21,3	19,2	11,3e	10,1e	11,4	10,0	2,2	2,2	22,8	21,7	23,8	18,0	4,5	4,0
Průměrná nominální měsíční mzda a výplata (v EUR)	3)	480	499	356	363	386	397	506	516	604	:	424	429	:	:	:	:

Vzdělávání	Pozn	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016

	.																
Osoby předčasně opouštějící vzdělávací systém: procento populace ve věku 18–24 s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, které se neúčastní dalšího vzdělávání nebo odborné přípravy (v %)		5,7	5,5	11,3p	9,9	21,3e	19,6e	7,4	7,0	36,7	34,3	5,2	4,9	14,5	12,7	11,0	10,7
Veřejné výdaje na vzdělávání v poměru k HDP (%)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	4,0	3,9	4,3	4,6	:	:	4,5	4,7p	:	:
Procento populace ve věku 20–24 let s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, celkem		6,6	6,8	:	:	:	:	8,6	7,8	46,5	43,9	6,2u	5,8u	:	14,6	17,2	16,8
Procento populace ve věku 20–24 let s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, muži		6,9	5,8	:	:	:	:	9,3	8,6	46,2	44,2	5,6u	5,5u	:	12,5	19,4	19,1
Procento populace ve věku 20–24 let s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, ženy		6,3	7,9	:	:	:	:	7,9	7,0	46,8	43,7	6,9u	6,3u	:	17,0	14,9	14,4
Procento populace ve věku 20–24 let s vyšším sekundárním vzděláním nebo postsekundárním vzděláním nižším než terciární, celkem		80,6	82,2	:	:	:	:	83,2	84,9	34,9	35,7	86,3	86,6	:	70,5	65,2	65,3
Procento populace ve věku 20–24 let s vyšším sekundárním vzděláním nebo postsekundárním vzděláním nižším než terciární, muži		85,3	86,9	:	:	:	:	84,5	86,3	37,8	38,3	88,6	89,0	:	74,5	65,9	66,1
Procento populace ve věku 20–24 let s vyšším sekundárním vzděláním nebo postsekundárním vzděláním nižším než terciární, ženy		75,7	77,2	:	:	:	:	81,7	83,3	32,2	33,3	83,5	83,7	:	66,0	64,5	64,5
Procento populace ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním, celkem		31,0	33,9	28,6	29,1	22,1e	20,9e	28,9	29,9	23,5	26,5	17,2	23,1	17,2	19,1	38,6	39,0
Procento populace ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním, muži		29,9	31,8	23,1	24,5	19,6e	18,0e	24,2	24,7	25,0	28,3	13,4u	16,6u	19,5	18,9	33,9	34,3

Procento populace ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním, ženy		32,2	35,9	34,5	33,8	24,7e	23,9e	33,7	35,3	22,1	24,6	21,3	29,4	14,7	19,4	43,3	43,8

Národní účty	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Hrubý domácí produkt																	
V běžných cenách (v miliardách EUR)		3,7	4,0	9,1	9,7p	10,2p	10,7p	33,5	34,6	773,0	780,2	14,6	15,3	5,8	6,0p	14 797,4	14 907,9
Na hlavu (v EUR)		5 827	6 355	4 382	4 691	3 547	3 728	4 720	4 904	9 949	9 909	4 312	4 494	3 278	3 304	29 033	29 148
Ve standardech kupní síly (PPS) na hlavu		12 200	13 000	10 500	10 900	8 500	8 500	10 500	10 700	18 900	18 800	9 100	9 300	:	:	29 000	29 100
V PPS na hlavu v poměru k průměru EU (EU-28 = 100)		42	45	36	37	29	29	36	37	65	64	31	32	:	:	-	-
Reálná míra změny (objem) ve srovnání s předchozím rokem (v %)		3,4	2,9	3,9	2,9p	2,2p	3,4p	0,8	2,8	6,1	3,2	3,1	3,3	4,1	3,4p	2,3	2,0
Hrubá přidaná hodnota podle hlavních odvětví																	
Zemědělství, lesnictví a rybolov (v %)		9,7	9,0	11,1	10,5p	22,9p	22,9p	8,2	7,9	7,8	7,0	7,3	:	12,6	13,4p	1,5	1,5
Průmysl (v %)		12,8	12,3	19,3	19,9p	13,9p	13,2p	25,9	25,9	22,4	22,3	21,9	:	20,8	21,1p	19,4	19,4
Stavebnictví (v %)		4,5	6,8	8,1	8,6p	10,2p	10,5p	5,5	5,4	9,3	9,7	4,6	:	8,4	8,2p	5,3	5,3
Služby (v %)		73,0	71,9	61,5	61,0p	53,0p	53,4p	60,4	60,8	60,5	61,0	66,2	:	58,2	57,3p	73,8	73,8

Platební bilance	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice (v milionech EUR)		619,3	371,6	202,8	316,9	818,4	936,5	1 803,8	1 899,2	:	:	248,9	240,5	271,8	177,2	-129 867	-116 465
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice (v % HDP)		16,9	9,4	2,2	3,3p	8,0p	8,7p	5,4	5,5	:	:	1,7	1,6	4,7	3,0p	-0,9	-0,8
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice v poměru k EU-28 (v milionech EUR)		403,0	-32,5	-20,7	199,1	:	:	1 480,4	1 304,4	:	:	160,5	190,9	11,2	15,6	-	-
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice v poměru k EU-28 (v % HDP)		11,0	-0,8	-0,2	2,0p	:	:	4,4	3,8	:	:	1,1	1,2	0,2	0,3p	-	-

Remitence jako % HDP		1,2	1,0	2,3	2,0p	5,9p	5,7p	8,5	7,8	:	:	8,3	8,2	11,5	11,5p	0,1	0,1

Zahraniční obchod se zbožím	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Mezinárodní obchod se zbožím																	
Podíl vývozu do zemí EU-28 na hodnotě celkového vývozu (v %)		35,6	37,4	77,0	79,9	75,4	77,9	67,0	67,6	44,5	47,9	71,6	71,3	32,6	22,6	-	-
Podíl dovozu ze zemí EU-28 na hodnotě celkového dovozu (v %)		41,3	48,2	62,0	62,0	61,8	63,1	57,3	58,7	38,0	39,0	60,8	61,9	42,2	43,1	-	-
Obchodní bilance (v milionech EUR)		-1 524	-1 736	-1 714	-1 777	-2 154	-2 399	-2 978	-2 483	-56 981	-50 676	-3 510	-3 448	-2 309	-2 480	59 553	32 002
Mezinárodní obchod se zbožím a službami v poměru k HDP																	
Dovoz (v % HDP)		60,6	62,9	65,0	64,7p	44,7p	:	56,4	57,5	26,0	24,9	53,2	52,3	49,5	51,3p	40,3	40,5
Vývoz (v % HDP)		42,1	40,5	48,7	50,0p	27,4p	:	46,7	50,0	23,3	22,0	34,6	35,4	19,3	22,5p	43,8	44,0

Veřejné finance	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Vládní finanční statistiky, v poměru k HDP																	
** Přebytek (+) / deficit (–) veřejných financí (v %)		-7,4	-2,8	-3,5	-2,7	-4,1	-1,8	-3,7	-1,3	1,3	:	0,7	1,2	:	:	-2,4	-1,7
** Veřejné zadlužení (v %)		66,2	64,4	38,1	39,6	69,1	68,7	76,0	73,0	27,5	:	41,9	40,5	12,8	:	84,5	83,2

Finanční ukazatele	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Roční změna spotřebitelských cen (v %)	4)	1,4	0,1	-0,3	-0,2	2,0	2,5	1,5	1,3	7,7	7,7	-1,0	-1,1	-0,5	0,3	0,0	0,3
Celkové vnější zadlužení v poměru k HDP (v %)		:	:	69,3	74,2p	74,7p	73,5p	78,3	76,5	47,1	:	72,2	71,0	33,3	33,7p	:	:
Úroková sazba úvěrů (ročních) *per annum* (v %)	5)	:	:	:	:	74,7	73,5	:	:	53,0	:	:	:	:	:	:	:
Úroková sazba z vkladů (ročních) *per annum* (v %)	6)	8,53	7,45	3,75	4,25	7,77	5,89	6,50	5,50	10,79	:	5,74	4,97	8,32	7,47	:	:
Hodnota rezervních aktiv (včetně zlata) (v milionech	7)	1,23	0,93	0,25	0,25	1,35	0,80	2,50	2,50	7,27	:	0,09	0,09	0,90	1,01	:	:

EUR)																	
Mezinárodní rezervy – vyjádřeno v měsících dovozu		673,7	803,0	2 261,8	2 613,4	2 880,0	2 945,0	10 378,0	10204,6	99 619,6	:	4 414,6	4 887,4	706,4	605,1	:	:

Podnikání	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Index průmyslové výroby (2010 = 100)	8)	88,3	84,4	118,0	122,0	161,7	130,5	107,1	112,1	124,1	126,3	107,4	112,0	:	:	103,9	105,6

Infrastruktura	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Hustota železniční sítě (tratě v provozu na tisíc km²)		18,1	18,1	28,1	27,4	13,8	12,2	48,6	48,6	13,2	:	20,1	21,9	30,9	30,9	:	:
Délka dálnic (v kilometrech)		0	0	259	259	:	:	693	741	2 282	2 542	128	:	80	98	:	:

Energetika	Pozn.	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Čistý dovoz energie v poměru k HDP		4,2	3,4	6,4	5,1p	0,8p	1,3p	4,8	3,6	1,2	1,0	5,3	4,3	5,4	4,1p	1,6	1,3

: = není k dispozici
b = přerušení řady
e = odhadovaná hodnota
p = prozatímní
u = nízká spolehlivost
– = nepoužije se

* = Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.
** = Údaje o schodku veřejných financí a o veřejném dluhu zemí procesu rozšíření jsou zveřejněny tak, jak byly uvedeny, a bez záruky jejich kvality a dodržování pravidel ESA.

Poznámky pod čarou:

1) Turecko: nezaměstnanost na základě kritéria 4 týdnů a s použitím metod pouze aktivního hledání zaměstnání.
2) Bosna a Hercegovina: součet částí nečiní 100 %, neboť nejsou zahrnuty jiné typy vlastnictví. Černá Hora: kromě nevládních organizací. Údaje se vztahují k počtu zaměstnanců (v soukromém nebo veřejném sektoru) jako podílu z celkového počtu zaměstnaných osob.

3) Albánie: veřejný sektor. Bosna a Hercegovina: čisté příjmy. Srbsko: mzdy a výplaty zaměstnanců právnických osob a podniků nezapsaných v obchodním rejstříku.
4) Harmonizovaný index spotřebitelských cen (neplatí pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Bosnu a Hercegovinu a údaje za rok 2015 pro Albánii). Albánie: odchylka mezi prosincem jednoho roku a prosincem předchozího roku.
5) Zahraniční dluh Albánie (včetně přímých zahraničních investic).
6) Albánie: vážená průměrná úroková sazba uvalená na nové úvěry na 12 měsíců v příslušném měsíci s 12měsíční splatností. Bosna a Hercegovina: sazby krátkodobých úvěrů nefinančním společnostem v národní měně (vážený průměr). Černá Hora: skutečná vážená průměrná úroková sazba, nesplacené částky, roční. Bývalá jugoslávská republika Makedonie: konec roku (31. prosinec).
7) Albánie: úroková sazba z vkladů představuje průměrnou váženou sazbu za nově přijaté vklady za příslušný měsíc s 12měsíční splatností. Bosna a Hercegovina: sazby vkladů na požádání domácností v národní měně (vážený průměr). Černá Hora: skutečná vážená průměrná úroková sazba, nesplacené částky, roční. Bývalá jugoslávská republika Makedonie: konec roku (31. prosinec). Turecko: jednodenní vkladová facilita.
8) Černá Hora a Srbsko: hrubé údaje, neočištěno od kalendářních vlivů.